

La Curtea Europeana a Drepturilor Omului au avut loc audieri în trei cauze contra Moldovei și Rusiei

La 9 iunie 2009, ora 09:00, au avut loc audieri în fața Camerei a Patra a Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la admisibilitatea și la fondul cauzelor Căldare și alți 42 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 8252/05), Catan și alți 27 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 43370/04) și Cervaschi și alți 98 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 18454/06).

Reclamanții sunt cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc în regiunea transnistreană a Moldovei. Fiecare cerere se referă la o școală distinctă cu predarea în limba română și a fost depusă de către un grup de părinți, copii și profesori.

Reclamanții s-au plâns că ei au fost intimidați de către administrația de la Tiraspol din cauza dorinței lor de a continua predarea în școli în limba română cu grafia latină potrivit curriculum-ului moldovenesc. Ei au invocat violarea art. 3 CEDO (interzicerea tratamentului inuman și degradant), a art. 8 CEDO (dreptul la respectarea vieții private și familiale), a art. 14 CEDO (interzicerea discriminării) și a art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO (dreptul la instruire).

Reclamanții au adresat numeroase plângeri autorităților Federației Ruse, având în vedere faptul că cea mai mare parte a liderilor administrației de la Tiraspol sunt cetățeni ruși,

unii dintre aceștia fiind chiar decorați de către autoritățile Rusiei; Federația Rusă continuă să aibă trupe care staționează în Transnistria; și este mediator în conflictul între Moldova și regimul secesionist de la Tiraspol. Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse a răspuns utilizând fraze generale despre depășirea conflictului în privința școlilor de limbă moldovenească din RMN și a atenționat asupra pericolului utilizării forței în rezolvarea conflictului, recomandând folosirea negocierilor.

Reclamanții s-au plâns și autorităților moldave, care, în pofida promisiunilor de soluționare a situației școlilor de limbă română, nu au reușit să rezolve problema.

Reclamanții au indicat că în RMN sunt 92,000 de elevi. În timp ce, în 1989, moldovenii reprezentau 40% din populație, ucrainenii – 26% și rușii – 26%, această proporție este departe de a fi respectată în școlile din RMN: în 82% din școli curriculum-ul este elaborat în limba rusă, în 13.5% curriculum-ul este în limba moldovenească/română cu grafie chirilică, în 3.8% curriculum-ul este în limba moldovenească/română cu grafie latină și în 0.7% – în limba ucraineană.

Din partea Guvernului Republicii Moldova la audieri a participat Vladimir GROSU, Agentul Guvernamental al Republicii Moldova în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, fiind asistat de Ina Rusu, angajată a Direcției Principale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției.

Din partea Guvernului Federației Ruse la audieri a participat: Georgy Matyushkin, Agentul Guvernamental al Federației Ruse fiind asistat de: 1) Dna Oxana Sirotkina, Șef al Secției Examinare a Cererilor în Materie Civilă al Departamentului de Reprezentare al Federației Ruse la CEDO 2) Dna Oxana Yurchenko, Șef adjunct al Secției de Examinare a Cererilor în Materie Civilă al Departamentului de Reprezentare al Federației Ruse la CEDO; 3) Dna Irina Koganova, Consilier Principal al Secției Examinare a Cererilor în Materie Civilă

al Departamentului de Reprezentare al Federației Ruse la CEDO; 4) Dl Nikolay Fomin, Șef Adjunct al Departamentului II CSI; 5) Dna Tatiana Kleyменова, Atașat al Departamentului pentru Cooperare Umanitară Internațională și Drepturile Omului al Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse; 6) Dl Alexander Makhnev, Șef al Grupului (cu privire la activitățile de menținere a păcii) din cadrul primului Departament al Forțelor Terestre al Ministerului Apărării al Federației Ruse.

Reclamanții au fost reprezentați de către Ion Manole și Alexandru Postica, avocați, juriști la Asociația "Promo-LEX", fiind asistați de Doina Ioana Străisteanu și Iain Byrne, juriști la [INTERIGHTS](#), și reclamantul Tihovschi Andrei.

Circumstanțele cauzei Catan și alți 27 c. Moldovei și Rusiei

Liceul „Evricea” din Rîbnița este unul dintre cele 6 licee din RMN în care predarea are loc în limba română cu grafie chirilică. În acest liceu studiază circa 600 elevi.

La 18 august 1994, administrația de la Tiraspol a interzis folosirea grafiei latine în școală.

Din 1997, liceul „Evricea” a folosit sediul din str. Gagarin și era înregistrat la Ministerul Educației din Moldova, folosind curriculum-ul moldovenesc și grafia latină și fiind finanțat din fonduri ale Republicii Moldova. În 1999, regimul de la Tiraspol a ordonat ca toate școlile aparținând altor state și funcționând pe teritoriul regiunii Transnistrene să fie înregistrate la autoritățile „RMN”, în caz contrar ele nu vor fi recunoscute și vor fi private de drepturile lor.

Liceul „Evricea” a refuzat să se înregistreze, deoarece aceasta presupunea folosirea grafiei chirilice impuse de administrația de la Tiraspol și priva liceele de sponsorizarea oferită de Ministerul Educației al Republicii Moldova. La 26 februarie 2004, clădirea folosită de liceu a fost transferată de către transnistreni administrației Departamentului de Educație din Rîbnița. Ei au reiterat cererea lor de înregistrare în sistemul de educație al „RMN”.

La 14 iulie 2004, transnistrenii au închis toate școlile care

foloseau grafia latină. Părinții, elevii și profesorii liceului „Evrîca” au început a păzi liceul pe parcursul zilei și a nopții. La 29 iulie 2004, poliția transnistreană a pătruns în liceu și a evacuat femeile și copiii care se aflau înăuntru. Cinci bărbați care se aflau în clădire au fost arestați și sancționați cu 3 sau 5 zile arest administrativ. În aceeași zi, soțul directoarei liceului a fost arestat în stradă și sancționat cu 7 zile de arest administrativ pentru încălcarea ordinii publice. În următoarele zile, poliția și funcționari publici din cadrul Departamentului de Educație din Rîbnița au vizitat părinții copiilor care își făceau studiile la liceu și le-au cerut să-și transfere copiii în altă școală înregistrată în RMN, amenințându-i că vor fi concediați sau chiar vor fi lipsiți de drepturile părintești. Ca urmare a presiunii, mulți părinți au transferat copiii lor în alte școli.

În urma intervenției Misiunii OSCE în Moldova, în septembrie 2004, liceul a fost înregistrat la Camera de Înregistrare de la Tiraspol în calitate de instituție de învățământ privată, însă nu a putut să-și reia activitatea din cauza lipsei de sediu. De abia la 2 octombrie 2004, regimul RMN a permis liceului să se deschidă în altă clădire nefinisată, în care anterior și-a avut sediul o grădiniță. Liceul a fost obligat să folosească grafia chirilică și curriculum-ul elaborat de administrația regiunii transnistrene și nu a avut telefon.

Circumstanțele cauzei Căldare și alți 42 c. Moldovei și Rusiei (cererea 8252/05)

Și în Liceul Alexandru cel Bun din Tighina predarea are loc în grafie latină. Reclamanții sunt elevii și părinții elevilor din liceul Alexandru cel Bun, unde înainte de evenimentele desfășurate studiau 1600 copii. Liceul era situat pe strada Kosmodemianskaia, era înregistrat la Ministerul Educației din Moldova, folosind curriculum-ul moldovenesc și grafia latină și fiind finanțat din fonduri ale Republicii Moldova.

Pe 4 iunie 2004, administrația de la Tiraspol a avertizat liceul să se înregistreze la autoritățile regiunii, în caz

contrar, acesta va fi închis, iar conducerii liceului îi vor fi aplicate măsuri disciplinare. Pe 14 iulie 2004, transnistrenii au închis toate școlile care foloseau grafia latină.

Pe 18 iulie 2004 liceul a fost deconectat de la sistemul de electricitate și apă, iar pe 19 iulie administrația liceului a fost înștiințată că nu va mai putea utiliza sediul de pe strada Kosmodemianskaia. În pofida faptului, profesorii, elevii și părinții au rămas în clădire, refuzând să plece. Poliția transnistreană au înconjurat clădirea. Aceștia s-au retras pe 28 iulie 2004.

În urma acestor incidente, 200 elevi au părăsit liceul, în care au rămas să studieze 1 400 de elevi.

Pe 20 septembrie 2004, în urma unei serii de negocieri cu diverși observatori internaționali, inclusiv Consiliul Europei, liceul a fost reconectat la sistemul de electricitate și apă. Administrația de la Tiraspol a permis liceului să-și reînceapă activitatea, dar a fost obligată să utilizeze grafia chirilică, impusă de regimul transnistrean.

Ca reacție la cele descrise mai sus și situația din alte școli, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, Comisarul pentru Drepturile Omului și OSCE și-au exprimat îngrijorarea privind dificultățile serioase pe care sunt nevoite să le întâmpine școlile din regiunea transnistreană ce utilizează grafia latină, din cauza măsurilor întreprinse de regimul de la Tiraspol.

Circumstanțele cauzei Cercavschi și alți 98 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 18454/06)

Liceul din Grigoriopol utiliza grafia chirilică, în conformitate cu curriculum-ul adoptat de administrația de la Tiraspol. Reclamanții sunt profesorii, elevii și părinții elevilor din această școală, care este situată astăzi în Dorotcaia. Înainte de evenimente petrecute, în liceu studiau 520 elevi, la momentul de față au rămas 200.

În 1996, la cererea părinții copiilor, liceul a înaintat o serie de petiții regimului de la Tiraspol, solicitând

permisiunea de a utiliza grafia latină. Ca rezultat, în perioada 1996 – 2002, regimul de la Tiraspol a întreprins o serie de măsuri pentru a descuraja cererea acestora, fiind pornită o campanie de informare ostilă, intimidări și amenințări din partea forțelor de securitate.

Aceste măsuri au atins punctul culminant când pe 22 august 2002 poliția transnistreana a atacat liceul și a evacuat profesorii, elevii și părinții elevilor. Pe 28 august 2002, președintele Comitetului de Elevi a fost arestat și condamnat la 15 zile de arest administrativ.

Ministerul Educației al Moldovei a hotărât să transfere temporar liceul în Doroțcaia, un sat ce se află la depărtare de 20 km de la Grigoriopol și se află sub controlul autorităților moldovenești. În fiecare zi, elevii și profesorii, care mergeau spre Doroțcaia, erau supuși controalelor, umilințelor, erau scuipați și înjurați de poliția locală și funcționari publici. În urma acestor incidente, 300 elevi au părăsit școala.

În aprilie 2002, părinții și profesorii au reiterat cererea de a fi înregistrați de Ministerul Educației al Moldovei și de a utiliza grafia latină. Cererea lor a fost respinsă de regimul de la Tiraspol.

Prin urmare, școala a înaintat o serie de petiții și plângeri privind situația școlilor OSCE, Organizației Națiunilor Unite și autorităților din Rusia și Moldova. Autoritățile rusești au atenționat Moldova și regiunea transnistreană asupra pericolului utilizării forței în rezolvarea conflictului, recomandând folosirea negocierilor, autoritățile din Moldova au declarat reclamanților că nu pot să ofere ajutor.

Pretenții

Reclamanții au invocat imposibilitatea folosirii clădirilor de pe adresele care se aflau și că ei au fost intimidați de către regimul de la Tiraspol, deoarece au ales să folosească grafia latină.

Reclamanții s-au plâns că copiii lor au fost obligați să

studieze într-o limbă artificială creată de autoritățile sovietice, adică limba moldovenească/română cu grafie chirilică. Mai mult ca atât, ei au fost obligați să învețe după curriculum-ul elaborat de transnistreni, care a fost inspirat din teoria și metodele de denaționalizare a populației locale inițiate în regiunea transnistreana în 1924. Reclamanții au susținut că curriculum-ul cultiva ostilități în privința autorităților legitime moldovenești, limbii moldovenești/române, istoriei, culturii și valorilor caracteristice teritoriului de pe malul drept al Nistrului (care se află sub controlul Moldovei). Disciplinele istoria și limba maternă nu erau prezentate într-o formă obiectivă și critică, dimpotrivă, acestea erau folosite ca instrumente de propagandă și îndoctrinare. Astfel, instruirea copiilor în școli nu era bazată pe valori ale unei societăți democratice și nu corespundea convingerilor filosofice ale părinților. Aceasta constituia o încălcare a dreptului lor la instruire și predare conform convingerilor lor filosofice garantate de art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO, după cum a fost interpretat de Curte în numeroase cauze, inter alia, în cauza Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen v. Denmark (hotărâre din 7 decembrie 1976, Seria A nr. 23).

În continuare, ei s-au plâns de discriminare pe motive etnice, care denotă o lipsă de respect din partea autorităților regiunii față de cultura și etnia lor. Șocul și stresul pe care ei l-au simțit în urma discriminării, se încadrează într-un tratament contrar art. 3 CEDO. În această privință, ei s-au referit la cauza Abdulaziz Cabales and Balkandali v. United Kingdom (hotărâre din 28 mai 1985, Seria A nr. 94).

Ei au mai afirmat că, având în vedere amenințările, persecuțiile și bătaia de joc la care ei și familiile lor au fost supuși în mod regulat, ei se tem pentru securitatea lor fizică și, în acest sens, au invocat art. 3 și 8 CEDO și hotărârea Curții în cauza Belgian Linguistics case (hotărâre din 23 iulie 1968, Seria A nr. 6).

De asemenea, ei au mai invocat art. 13 și 14 CEDO în

colaborare cu art. 3 și 8 CEDO și art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO.

Reclamanții au considerat că autoritățile moldave erau responsabile, deoarece Transnistria este o parte a Moldovei și, prin urmare, autoritățile moldovene au obligația pozitivă să asigure drepturile reclamanților. Ei au mai considerat că autoritățile ruse sunt responsabile de violările menționate, deoarece teritoriul Transnistriei se află de facto sub controlul Rusiei.

Întrebările Curții adresate părților:

Cu privire la admisibilitate

1. Se află oare reclamanții sub jurisdicția Moldovei și/sau a Rusiei prin prisma art. 1 CEDO, după cum a fost interpretat de Curte, inter alia, în cauza Ilașcu și alții c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 48787/99, ECHR 2004-VII), având în vedere circumstanțele prezentelor cauze?

În special, în lumina cauzei Ilașcu și alții, poate fi angajată responsabilitatea Guvernelor pârâte prin prisma Convenției, în virtutea obligațiilor lor pozitive de a asigura drepturile reclamanților garantate de CEDO?

Au existat careva evoluții după cauza Ilașcu și alții care ar putea afecta responsabilitatea vreunei din statele contractante?

2. Dacă este angajată responsabilitatea unui sau a ambelor Guverne pârâte, există oare căi eficiente de atac care au trebuit să fie epuizate potrivit art. 35 CEDO anterior depunerii prezentelor cereri?

Cu privire la fond

1. Măsurile aplicate împotriva reclamanților constituie oare o violare a drepturilor lor garantate de art. 8 de sine-stătător sau în colaborare cu art. 14 CEDO?

2. Măsurile aplicate împotriva reclamanților constituie oare o violare a drepturilor lor garantate de art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO de sine-stătător sau în colaborare cu art. 14

CED0?

Înregistrarea video a audierilor este disponibilă pe pagina web a Curții

http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Press/Multimedia/Webcasts+of+public+hearings/webcastEN_media?&p_url=20090609-1/lang/

*Pentru informații suplimentare vă rugăm să contactați:
Asociația Promo-LEX , Ion Manole,
tel. (+373 22) 45 00 24, e-mail: info@promolex.md.*